

Pårørendeundersøgelse i Området for Voksne med Udviklingshæmning i Specialsektoren, Region Nordjylland

Spørgeskemaundersøgelse og pårørendedialoger
som bidrag til udvikling af pårørendesamarbejde

Pårørendeundersøgelse i Området for Voksne med Udviklingshæmning i Specialsektoren, Region Nordjylland. Spørgeskemaundersøgelse og pårørendedialoger som bidrag til udvikling af pårørendesamarbejde

©DEFACTUM, Region Midtjylland, juni 2022

Notatet er udarbejdet af:

Specialkonsulent Marianne Sigaard Balleby

E-mail: marbal@rm.dk, mobiltlf.: 2475 9006.

Specialkonsulent Kirsten Overgaard

E-mail: kirove@rm.dk, mobiltlf.: 2152 6974.

Notatet kan frit refereres med tydelig kildeangivelse.

Notatet citeres således:

Forfatter(e): Balleby MS, Overgaard K

Titel: Pårørendeundersøgelse i Området for Voksne med Udviklingshæmning i Specialsektoren, Region Nordjylland. Spørgeskemaundersøgelse og pårørendedialoger som bidrag til udvikling af pårørendesamarbejde

Aarhus: DEFACTUM, Koncern Kvalitet, Region Midtjylland, 2022

For yderligere oplysninger rettes henvendelse til:

DEFACTUM

Olof Palmes Alle 15

8200 Aarhus N

E-mail: defactum@rm.dk

Hjemmeside: www.defactum.dk

Pil Rahbek

Områdechef, Specialområdet for Voksne med Udviklingshæmning

Havndalvej 7

9550 Mariager

E-mail: p.rahbek@rn.dk

Hjemmeside: www.sødisbakke.dk

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse.....	3
1 Indledning	4
1.1 Pårørendeundersøgelsens baggrund og formål	4
1.2 Undersøgelsesprocessen	4
2 Spørgeskemaundersøgelse "De pårørende har ordet"	6
2.1 Spørgeskemaundersøgelsens målgruppe og gennemførelse.....	6
2.2 Resultater af spørgeskemaundersøgelsen.....	7
3 Pårørendedialoger.....	13
3.1 Hvad er en pårørendedialog?	13
3.2 Pårørendedialogernes gennemførelse.....	13
3.3 Opfølgning med botilbuddene	15
4 Tværgående opfølgning og beskrivelse af pårørendesamarbejde	16
4.1 Tværgående dialogmøde.....	16
4.2 Beskrivelse af principper for det gode pårørendesamarbejde	16

1 Indledning

1.1 Pårørendeundersøgelsens baggrund og formål

Botilbuddene i Området for Voksne med Udviklingshæmning - Sødisebakke i Specialsektoren i Region Nordjylland ønsker at udvikle deres samarbejde med de pårørende. Som en del af det strategiske arbejde i Specialsektoren blev der i forbindelse med budgetaftalen 2021 opstillet et strategisk fokusområde om pårørendesamarbejde, hvor det blev besluttet, at indsatsen skulle foregå på Området for Voksne med Udviklingshæmning. Specialsektoren og Området for Voksne med Udviklingshæmning henvendte sig i den forbindelse til DEFACTUM for at få gennemført en pårørendeundersøgelse i områdets fem botilbud.¹

Pårørendeundersøgelsen havde til formål at bruge de pårørendes oplevelser af samarbejdet med botilbuddene til læring og udvikling af tilgangen til samarbejdet med de pårørende. I det følgende beskriver vi undersøgelsesprocessen og anvendelsen af resultaterne.

1.2 Undersøgelsesprocessen

Pårørendeundersøgelsen har bestået af en spørgeskemaundersøgelse efterfulgt af fem pårørendedialoger, én i hvert botilbud. De to metoder har sammen givet indblik i de pårørendes perspektiver:

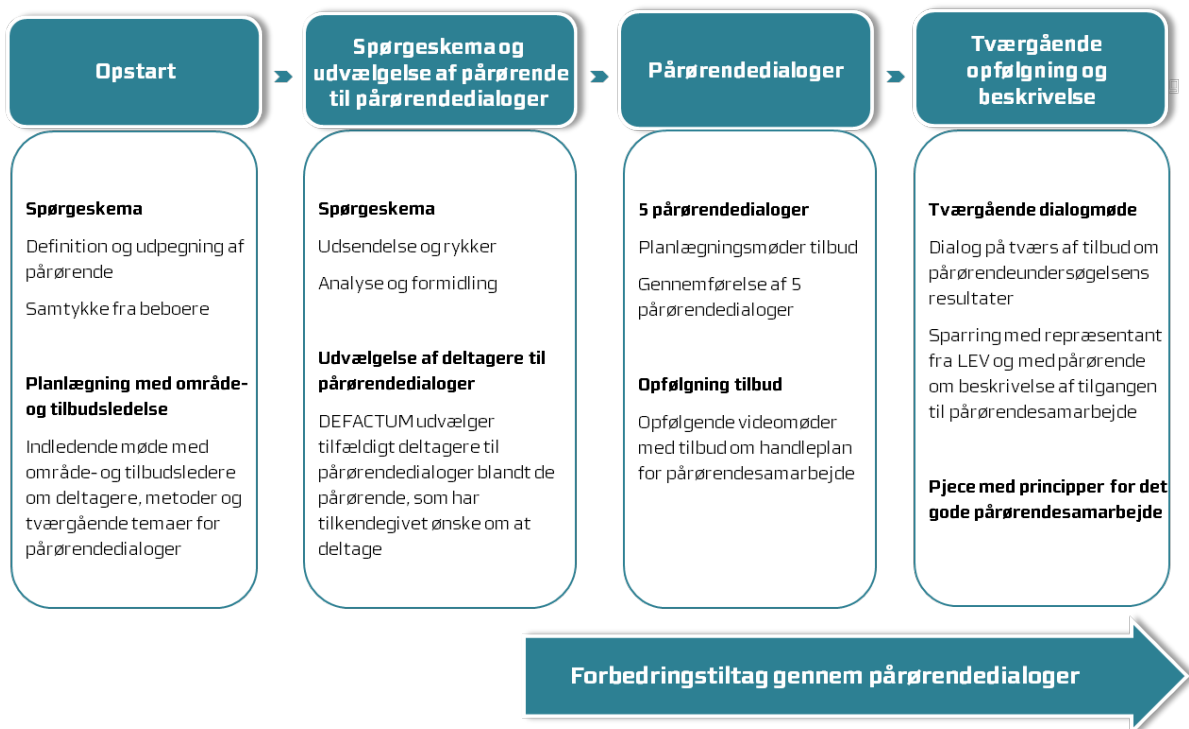
- 1) Gennem spørgeskemaundersøgelsen er indsamlet viden om, hvordan de pårørende oplever og vurderer kvaliteten af tilbuddene. Det vil sige en status, som belyser hvordan de pårørende generelt oplever tilbuddet, men som også belyser de pårørendes vurdering af selve pårørendesamarbejdet mellem de pårørende og personalet.
- 2) I pårørendedialogen belyses pårørendesamarbejdet mere indgående i en styret dialog mellem en mindre gruppe af pårørende, medarbejdere og ledelsesrepræsentanter. Dialogen skaber mere nuanceret viden om, hvordan pårørendesamarbejdet vurderes af de pårørende, og der udvikles ideer til forbedringer af samarbejdet.

DEFACTUM har bidraget til opfølgning på resultaterne, dels i de enkelte botilbud gennem lokale handleplaner for pårørendesamarbejde, dels på tværs af botilbuddene på et tværgående dialogmøde med områdets ledere. Med sparring fra LEV og pårørende er der efterfølgende udviklet en beskrivelse af tilgangen til det gode pårørendesamarbejde.

Nedenstående figur viser undersøgelsesprocessens faser.

---

¹ Aktivitets- og samværstilbud deltog ikke i undersøgelsen.

I det følgende beskrives fremgangsmåden for henholdsvis spørgeskemaundersøgelsen og pårørendedialogerne. Herefter beskrives opfølgningen og beskrivelsen af tilgangen til pårørendesamarbejde i Området for Voksne med Udviklingshæmning.

2 Spørgeskemaundersøgelse "De pårørende har ordet"

Vi beskriver her spørgeskemaundersøgelsens fremgangsmåde og de hovedresultater, som vedrører pårørendesamarbejdet.

Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført i perioden juni-juli 2021.²

2.1 Spørgeskemaundersøgelsens målgruppe og gennemførelse

Spørgeskema som metode muliggør afdækning af de pårørendes vurdering af pårørendesamarbejdet i bredden. Formålet med spørgeskemaundersøgelsen har været at få viden om de pårørendes oplevelse og vurdering af kvaliteten i botilbuddene i Området for Voksne med Udviklingshæmning. En viden som tilbuddene kan bruge til at afdække, hvor der er behov for kvalitetsforbedringer med henblik på udvikling af samarbejdet med de pårørende.

I spørgeskemaundersøgelsen er begrebet pårørende anvendt som en samlet betegnelse for personer, der har jævnlig kontakt med beboeren på tilbuddet. Undersøgelsens målgruppe har været den nærmeste pårørende til beboeren på botilbuddet.³ Af hensyn til undersøgelsens repræsentativitet har der kun kunnet deltage én pårørende pr. beboer.

Området for Voksne med Udviklingshæmning registrerede i alt 125 beboere på tidspunktet for undersøgelsen. Ud af de 125 beboere havde 27 beboere ingen pårørende, 9 beboere gav ikke samtykke til undersøgelsen, 2 beboere var nyindflyttede, 1 beboer var indlagt på sygehuset og 1 beboer var døende. Der var således 85 mulige respondenter til undersøgelsen.

I 20 tilfælde var det ikke muligt at fremskaffe en mailadresse på den pårørende og den pårørende er i stedet blevet ringet op og tilbudt udfyldning af spørgeskemaet over telefonen.

DEFACTUM udsendte således spørgeskemaet elektronisk til 65 pårørende. Der blev udsendt tre rykkere med påmindelse om undersøgelsen. 19 pårørende, som ikke havde besvaret spørgeskemaet efter de tre rykkere, blev ringet op og tilbudt telefonisk besvarelse af spørgeskemaet.

I alt har 66 ud af 85 mulige respondenter besvaret spørgeskemaet og undersøgelsen har således en samlet svarprocent på 78%. Svarprocenten vurderes som meget tilfredsstillende. Nedenstående tabel viser svarprocenten for de enkelte tilbud:

---

² Konceptet for spørgeskemaundersøgelsen bygger på det tidligere fællesregionale koncept: "De pårørende har ordet" udarbejdet i 2012 af DEFACTUM i samarbejde med de fem regioner som led i det tværsektorielle kvalitetsarbejde Dansk Kvalitetsmodel på det Sociale område.

³ Følgende kriterier er anvendt i udpegning af respondenter: Er der mere end én pårørende, der kan opfattes som nærmeste pårørende, er det, for borgere, der er i stand til det, den person, borgeren udpeger til at deltage i undersøgelsen. For borgere, der har en personlig værge, er det værgeren, der udpeger, hvilken pårørende der deltager i undersøgelsen. For øvrige borgere inviteres den pårørende, der har haft hyppigst kontakt med beboeren det seneste halve år, til at deltage. Der tages i denne vurdering hensyn til, at restriktioner i forbindelse med covid19-situationen kan have haft indflydelse på pårørendes muligheder for besøg i perioden.

Tilbud	Antal udsendte spørgeskemaer	Antal modtagne spørgeskemaer	Svarprocent
Autismespektrum-forstyrrelser	25	22	88%
Domfældte og Kriminalitetstruede	9	5	56%
Komplekse Udviklingsforstyrrelser	17	13	76%
Psykatri og Udviklingshæmning	26	20	77%
Særforanstaltninger	8	6	75%
Alle tilbud på Området for Voksne med Udviklingshæmning	85	66	78%

2.2 Resultater af spørgeskemaundersøgelsen

DEFACTUM har af rapporteret resultaterne i følgende produkter:

- Hovedrapport for botilbuddene på Området for Voksne med Udviklingshæmning
- Fem tilbudsfoldere + kommentarsamlinger
- Syv afdelingsfoldere + kommentarsamlinger

I hovedrapporten fremstilles de samlede undersøgelsesresultater for spørgeskemaundersøgelsen i Området for Voksne med Udviklingshæmning. Derudover fremstilles i rapporten også resultaterne opdelt på de fem botilbud, hvis de har minimum fem besvarelser.⁴

Til hvert botilbud er der udarbejdet en selvstændig folder, der i overskuelig form viser tilbuddets egne resultater samt en kommentarsamling, som viser de skriftlige kommentarer, de pårørende har afgivet.

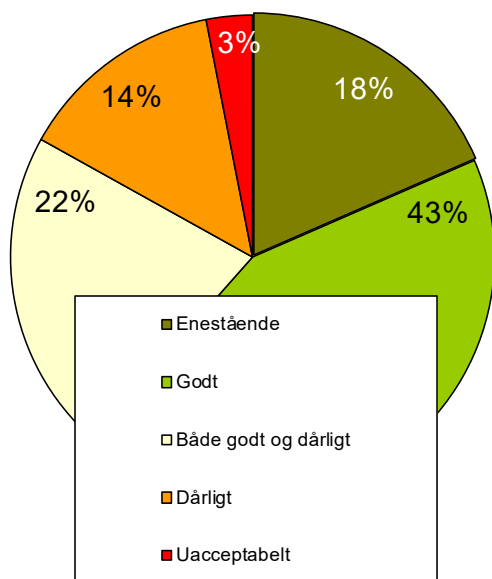
For syv af botilbuddenes 15 afdelinger har der været fem eller flere besvarelser, hvilket har muliggjort præsentation af resultaterne på afdelingsniveau for disse syv afdelinger.

I det nedenstående præsenteres de resultater fra hovedrapporten, som har særligt fokus på pårørendesamarbejdet.

FIGUR 2: HVAD ER DIT SAMLEDE INDTRYK AF BOTILBUDETS KONTAKT MED DIG? N=65⁵

⁴ Der skal være minimum fem besvarelser fra et tilbud for at sikre, at de pårørende er anonyme.

⁵ Figur-numrene i følgende præsentation af udvalgte resultater refererer til nummereringen i hovedrapporten fra spørgeskemaundersøgelsen.

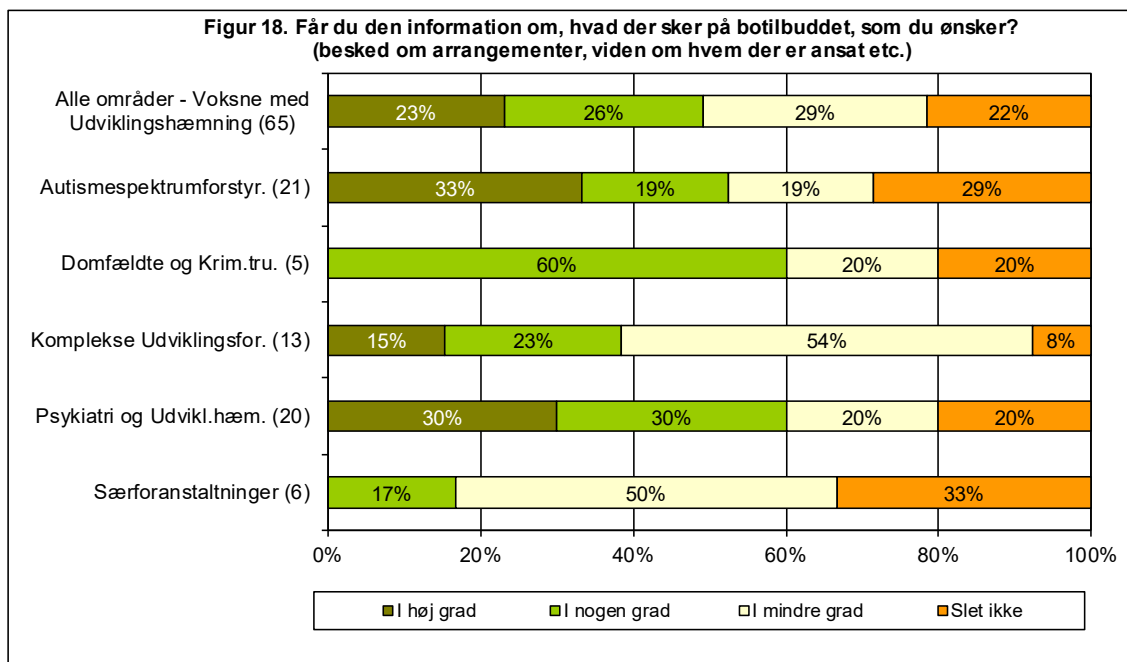

De pårørende har ordet – Spørgeskemaundersøgelse blandt pårørende på Området for Voksne med Udviklingshæmning, Region Nordjylland, DEFACTUM, Region Midtjylland, august 2021, s. 7.

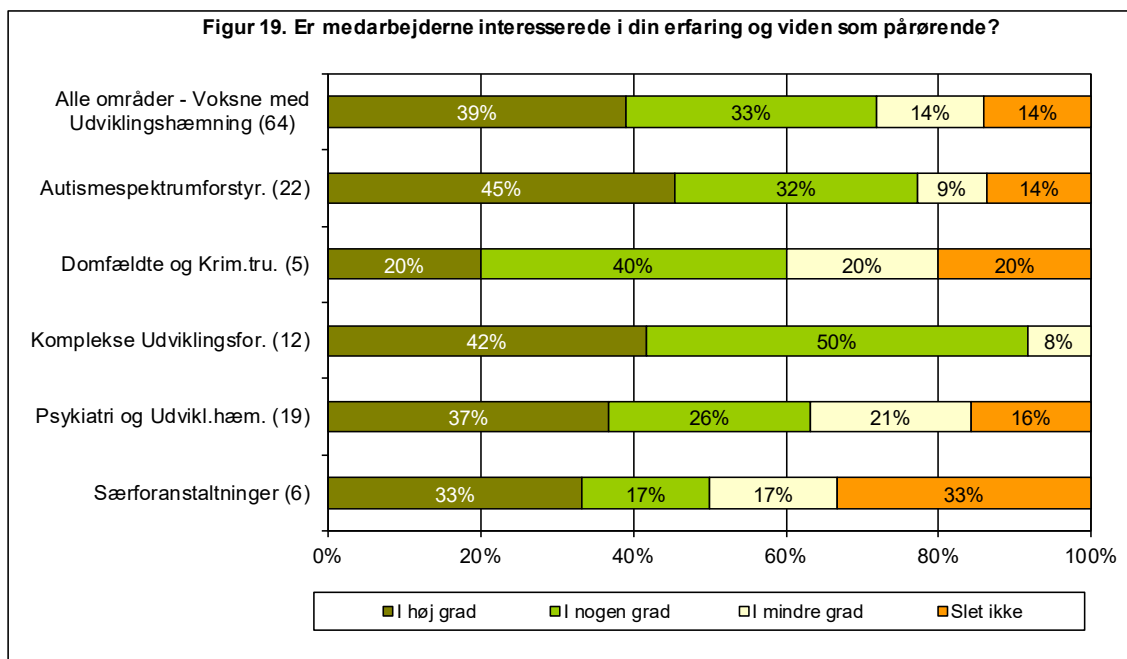
Af ovenstående figur ses det, at 61% af deltagerne i pårørendeundersøgelsen har svaret, at det samlede indtryk af samarbejdet med dem er enestående eller godt. 17% har svaret, at det samlede indtryk af kontakten med dem er dårligt eller uacceptabelt.

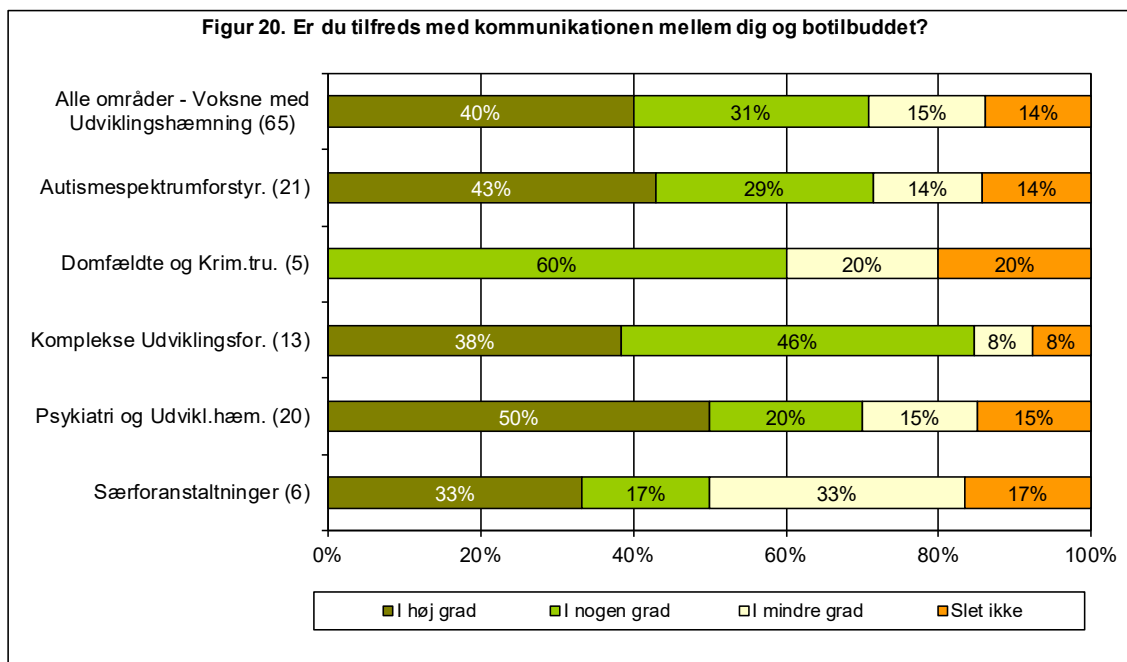
De følgende figurer viser øvrige udvalgte resultater vedrørende de pårørendes oplevelse af pårørendesamarbejdet.

De pårørende har ordet – Spørgeskemaundersøgelse blandt pårørende på Området for Voksne med Udviklingshæmning, Region Nordjylland, DEFACTUM, Region Midtjylland, august 2021, s. 16

De pårørende har ordet – Spørgeskemaundersøgelse blandt pårørende på Området for Voksne med Udviklingshæmning, Region Nordjylland, DEFACTUM, Region Midtjylland, august 2021, s. 16

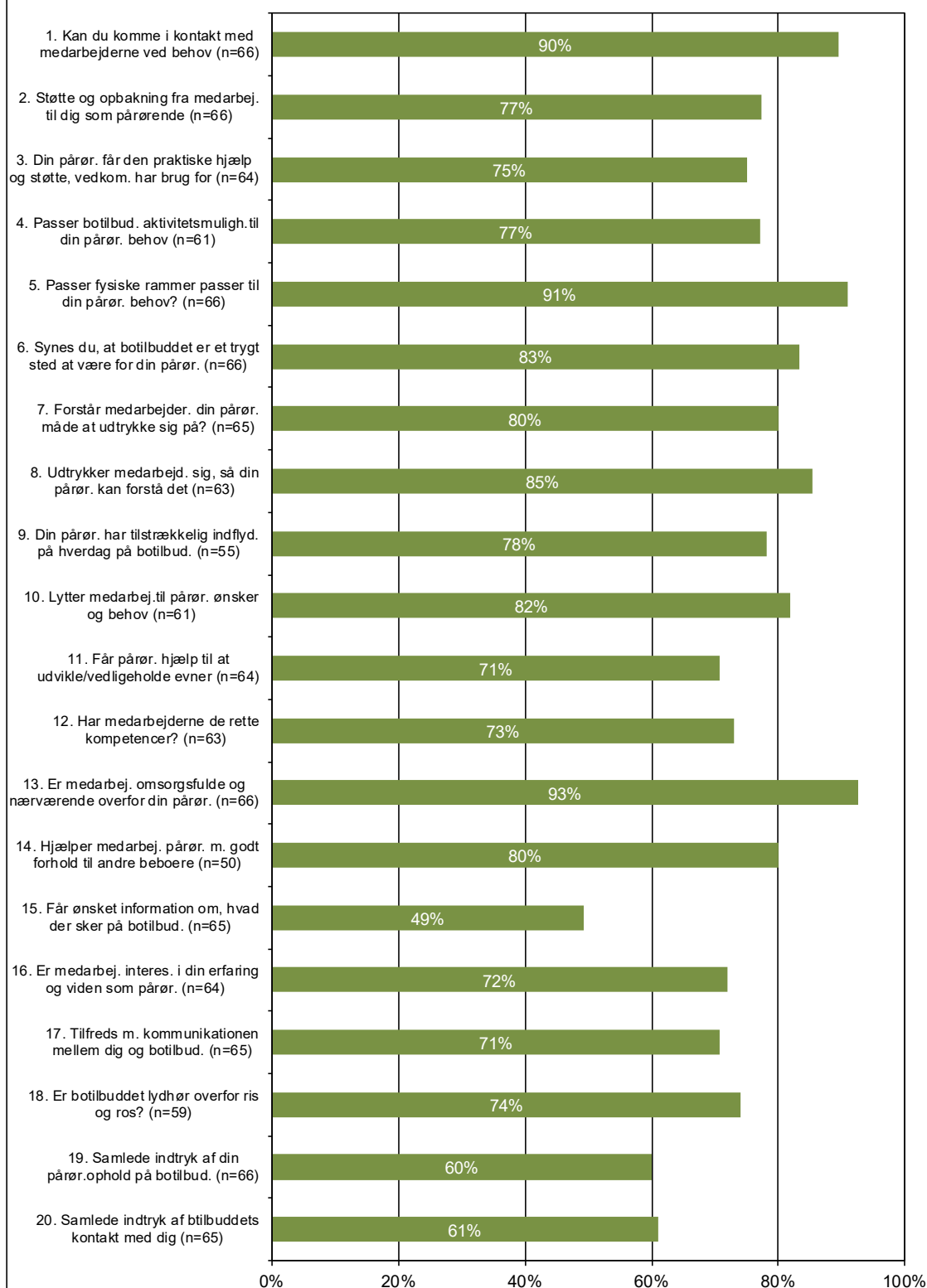

De pårørende har ordet – Spørgeskemaundersøgelse blandt pårørende på Området for Voksne med Udviklingshæmning, Region Nordjylland, DEFACTUM, Region Midtjylland, august 2021, s. 17

Spørgeskemaet til de pårørende har omfattet yderligere kvalitetsområder i tilbuddene, eksempelvis medarbejdernes kontakt med beboerne, aktiviteter og de fysiske rammer. Figur 3 viser andelen af tilfredse pårørende på alle de stillede spørgsmål i spørgeskemaet, det vil sige andelen af pårørende, der har svaret i en af de to mest positive svarkategorier: "I høj grad" eller "I nogen grad" eller i svarkategorierne: "Enestående" eller "Godt".⁶

⁶ For fordelingen af resultaterne på tilbudsniveau for de områder, der ikke er præsenteret i dette notat, henvises til hovedrapporten. Her kan man også se spørgeskemaet mv.: "De pårørende har ordet – Spørgeskemaundersøgelse blandt pårørende på Området for Voksne med Udviklingshæmning, Region Nordjylland", DEFACTUM, Region Midtjylland, august 2021.

Figur 3. Andel tilfredse pårørende - Området for Voksne med Udviklingshæmning

De pårørende har ordet – Spørgeskemaundersøgelse blandt pårørende på Området for Voksne med Udviklingshæmning, Region Nordjylland, DEFACTUM, Region Midtjylland, august 2021, s. 8

Det fremgår, at der samlet set er svaret mindst positivt på spørgsmålet, om du som pårørende får den ønskede information. 49% af de pårørende har svaret i de to mest positive svarkategorier. Det spørgsmål, der har flest besvarelser i de to mest positive svarkategorier, er, om medarbejderne opleves som omsorgsfulde og nærværende over for beboerne. Her svarer 93% af de pårørende i de to mest positive svarkategorier.

Kommentarsamlingerne indeholder varierende typer af kommentarer. Af boksen nedenfor fremgår illustrative eksempler på kommentarer vedrørende information og kommunikation. Eksemplerne afspejler, at der er såvel kritiske som positive kommentarer. De udvalgte kommentarer stammer fra kommentarsamlinger fra Tilbud for Autismespektrumforstyrrelser og Tilbud for Psykiatri og Udviklingshæmning.

Kommentarer: Hvad er dit samlede indtryk af botilbuddets kontakt med dig?

- *De spørger til råds om vores erfaringer for eksempel om nye aktiviteter.*
- *De er ikke gode til at ringe, når de har lovet det.*
- *Kommunikationen er rigtig god til kontaktpersonen og mindre god til de øvrige ansatte.*
- *De gør en indsats for at inddrage pårørende i beboerens liv.*

Kommentarsamlinger, Tilbud for Autismespektrumforstyrrelser og Tilbud for Psykiatri og Udviklingshæmning, august 2021

Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen dannede baggrund for udforskning af de pårørendes perspektiver i de efterfølgende pårørendedialoger. Resultaterne gav inspiration til interviewspørgsmål til de pårørende under pårørendedialogen, ligesom de blev inddraget i den opfølgende proces.

3 Pårørendedialoger

Der blev i august-september 2021 gennemført pårørendedialoger i de fem botilbud i Området for Voksne med Udviklingshæmning.

I dette afsnit beskriver vi, hvad en pårørendedialog er, fremgangsmåde og deltagere i pårørendedialogerne i Området for Voksne med Udviklingshæmning. Desuden beskriver vi, hvordan botilbuddene arbejdede med resultaterne af pårørendeundersøgelsen.

3.1 Hvad er en pårørendedialog?

Pårørendedialog er som metode inspireret af brugerdialog- og feedback-møde-metoder, som er udviklet i sundhedsvæsenet.⁷ En pårørendedialog består af interviewrunder med de pårørende, som medarbejdere og ledere lytter til og reflekterer over. Interviewrunderne følges op af fælles udvikling af forbedringsideer. Pårørendedialogen giver et indblik i de pårørendes oplevelser, man ofte ikke har ro til at få i hverdagen. Metoden lægger op til dialog med en mindre gruppe af pårørende, så der skabes mulighed for at gå i dybden med de pårørendes perspektiver.

Pårørendedialogen er meget struktureret bygget op med henblik på, at medarbejderne lytter til de pårørendes perspektiver og får mulighed for at få indblik i de pårørendes oplevelser og tanker. Der arbejdes ud fra en systemisk tilgang med adskilte tale- og lyttepositioner. Såvel gode som mindre gode erfaringer indgår konstruktivt på mødet i en ligeværdig proces, hvor deltagerne udvikler ideer til forbedringer. En pårørendedialog handler ikke om at håndtere enkeltsager, men sammen få ideer til fremadrettede forbedringer.

Det kan være følsomt at deltage i en pårørendedialog for såvel pårørende som medarbejdere og ledelse. DEFACTUMs udefrakommende mødelederfunktion tjener til at sikre ro og anerkendelse af de tilstedeværendes perspektiver på mødet.

3.2 Pårørendedialogernes gennemførelse

3.2.1 Udvælgelse og invitation af pårørende

Rekrutteringen af pårørende til pårørendedialogerne i botilbuddene i Området for Voksne med Udviklingshæmning foregik ved, at de pårørende i forbindelse med besvarelsen af spørgeskemaet, blev bedt tilkendegive, om de ønskede at blive inviteret til en pårørendedialog. Blandt disse udvalgte DEFACTUM tilfældigt fire pårørende fra hvert botilbud, som derefter fik yderligere oplysninger om metoden og en invitation til pårørendedialogen.

På et af botilbuddene var der kun få pårørende og få der sagde ja til at deltage. Heraf var det kun muligt for to pårørende at deltage i pårørendedialogen. I en anden pårørendedialog var der et afbud på dagen, så der i alt deltog tre pårørende. Tre pårørendedialoger blev gennemført med de planlagte fire deltagere. Alt i alt deltog 17 pårørende i de fem pårørendedialoger.

---

⁷ Se fx <https://www.rm.dk/om-os/organisation/koncern-hr/uddannelse-udvikling-og-arbejdsmiljo/udvikling/inspiration/udgivelser/brugerdialog--et-kraftfuldt-varktøj/> og [Feedbackmøder - Patientinddragelsesguiden \(regionh.dk\)](#)

3.2.2 Medarbejdere og ledere i pårørendedialogerne

Tilbudslederen udpegede de medarbejdere, som skulle deltage i pårørendedialogen. Opfordringen fra DEFACTUM var, at disse skulle repræsentere funktioner og faggrupper i tilbuddet, ligesom botilbudsleder og gerne en afdelingsleder skulle deltage. I et tilbud var det ikke muligt for tilbudslederen at deltage i pårørendedialogen, i stedet deltog to afdelingsledere. I pårørendedialogerne deltog mellem fire og seks repræsentanter fra tilbuddet, i alt deltog 26 medarbejdere og ledere i de fem pårørendedialoger.

3.2.3 Forberedelse af pårørendedialogen

Forud for hver pårørendedialog holdt de to facilitatorer, som skulle stå for pårørendedialogen, et planlægningsmøde med medarbejdere og tilbudsledelsen, hvor temaerne for pårørendedialogen og mødets fremgangsmåde blev gennemgået. Der blev taget afsæt i resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, som forelå kort før planlægningsmøderne. Resultaterne indgik således i udarbejdelsen af interviewguiden til pårørendedialogen. Temaerne var for eksempel de pårørendes oplevelse af at komme i botilbuddet og information til pårørende. Hvis tilbuddene havde særlige områder, som de gerne ville have pårørendes perspektiv på, blev dette taget med i interviewguiden til de pårørende.

3.2.4 Program for pårørendedialogen

Hver pårørendedialog har varet 3½ time. De pårørende har deltaget en halv time før den fælles pårørendedialog og medarbejdere og ledere er blevet en halv time efter, der er sagt farvel til de pårørende. Den fælles del af mødet har således varet 2½ time. Pårørendedialogerne er afholdt i tidsrummet 12.00-15.30.⁸ Programmet fremgår af boksen nedenfor.

Pårørendedialogens program

12.00-12.15: De pårørende mødes med facilitatorerne, hvor de informeres om mødets form og kan stille afklarende spørgsmål.

12.15-12.30: Pause. Medarbejdere og ledere møder op.

12.30-12.45: Velkomst ved botilbuddet og DEFACTUM. Kort præsentationsrunde og information om mødets form og formål.

12.45-13.30: De pårørende interviewes én efter én. Medarbejderne lytter.

13.30-13.50: Medarbejderrepræsentanterne interviewes om, hvad de har hæftet sig særligt ved i de pårørendes fortællinger, om der er noget, de gerne vil høre mere om. De pårørende lytter.

13.50-14.05: Pause og forplejning. Facilitatorerne går for sig selv og samler op på, hvilke temaer, der foreløbigt er fremkommet, og skal lægges vægt på i det næste interview med de pårørende.

---

⁸ Den pårørendedialog, hvor der kun deltog to pårørende, startede dels senere, da det passede de pårørende bedst, dels blev mødet forkortet.

14.05-14.30: De pårørende interviewes på baggrund af medarbejdernes bemærkninger og spørgsmål og med fokus på, hvad de pårørende ser af mulige forbedringer. Medarbejderne lytter.

14.30-14.55: Pårørende og medarbejdere bedes notere forbedringsideer på post-its. Efter 3-5 minutter faciliteres en fælles drøftelse af ideerne, imens post-it sedlerne sættes på en tavle eller flipover, så de bedst passer sammen temamæssigt.

14.55-15.00: Efter en kort evaluering med de pårørende af, hvordan de har oplevet at deltage i pårørendedialogen, tages der afsked med dem med en stor tak for deres deltagelse.

15.00-15.30: DEFACTUM aftaler næste skridt, herunder et opfølgende møde med medarbejdere og ledere. Pårørendedialogen evalueres kort med medarbejderne. Der tages et foto af de ophængte post-its.

3.3 Opfølgning med botilbuddene

Konsulenterne holdt et opfølgende videomøde med deltagerne fra botilbuddet med henblik på beskrivelse af forbedringsideerne i en handleplan ud fra overskrifterne:

- Tema/konkret idé
- Forslag til handling: Hvad skal iværksættes?
- Hvor skal det iværksættes? Afdeling, tilbud, område
- Hvornår går vi i gang?
- Ansvarlig(e): Hvem gør hvad?
- Dato for opfølgning/evaluering

Så vidt muligt blev samtlige post-its medtaget i tilbuddets handleplan, også i de tilfælde tiltaget allerede var i gang eller kun gjaldt pårørendesamarbejdet i forhold til én eller få beboere. Desuden blev tilbuddets spørgeskemabesvarelse inddraget, for så vidt resultaterne kunne supplere handleplanen.

Handleplanerne blev udarbejdet ud fra, at de skulle fungere som botilbuddenes egne arbejdsredskaber og på den måde understøtte de lokale forbedringstiltag i forhold til pårørendesamarbejde.

4 Tværgående opfølgning og beskrivelse af pårørendesamarbejde

DEFACTUM foretog en tværgående analyse af resultaterne fra pårørendedialogerne og spørgeskemaundersøgelsen og udledte en række fokuspunkter for pårørendesamarbejde på områdeniveau.

4.1 Tværgående dialogmøde

På et tværgående dialogmøde med ledelsesrepræsentanter fra Området for Voksne med Udviklingshæmning blev resultaterne af de samlede pårørendeundersøgelser præsenteret og fokuspunkterne blev drøftet ud fra, hvordan der kunne arbejdes med pårørendesamarbejde på områdeniveau.

4.2 Beskrivelse af principper for det gode pårørendesamarbejde

Resultaterne af pårørendeundersøgelsen og processen med lokale handleplaner og den tværgående opfølgning dannede afsæt for en beskrivelse af principper for det gode pårørendesamarbejde i Området for Voksne med Udviklingshæmning. DEFACTUM indhentede i processen inspiration fra Socialstyrelsen, organisationer og andre regioner og kommuner i processen om beskrivelse af pårørendesamarbejde, pårørendepolitikker mv.

DEFACTUM har fået sparring på beskrivelse af tilgangen til pårørendesamarbejde fra en repræsentant fra LEV og senere i processen fra deltagere fra pårørendedialogerne, som tog sig tid til at deltage i et møde på Sødisebakke i starten af 2022. Som vigtige erfaringseksperter fik de pårørende mulighed for bemærkninger til den foreløbige pjece og beskrivelse af principperne for pårørendesamarbejde i forhold til anvendelighed, læsbarhed og relevans.

De fem principper for det gode pårørendesamarbejde er⁹:

1. Vi ser pårørende som en vigtig aktør i borgerens liv
2. Vi tager initiativ til gensidig forventningsafstemning
3. Vi skaber rammer for fællesskaber
4. Ledelse er en initierende og vedligeholdende drivkraft i pårørendesamarbejde
5. Vi lærer løbende og udvikler pårørendesamarbejdet

---

⁹ Den endelige pjece med uddybende beskrivelse af principperne er tilgængelig via Området for Voksne med Udviklingshæmnings hjemmeside: <https://sodisbakke.rn.dk/til-paeroerende/paeroerendeundersoegelse>

